

Spar energi og ressourcer

Sådan gør du din bedrift mere klimavenlig og energibesparende til gavn for både samfundet og din egen bundlinje.

Spas energi og ressourcer

I en tid med knappe ressourcer og øget regulering af dem er der god fornuft i at spare på energien allerede nu.

Når det gælder natur og miljø, er landbruget allerede gennemreguleret, men på energi-området er der store muligheder. Du kan på din bedrift mindske energiforbruget - og i fællesskab med andre landmænd kan erhvervet blive en vigtig energiproducent i Danmark.

Denne brochure giver dig eksempler på, gode råd og idéer til:

- Hvordan du kan få overblik over din bedrifts miljømæssige udfordringer.
- Hvordan du kan spare energi på din bedrift.
- Hvordan landbruget kan producere vedvarende energi og samtidig løse miljø- og naturproblemer.

Forretningsdrevet samfundsansvar på din bedrift betyder, at du kan vælge løsninger, der skaber værdi både for dig som landmand og for hele samfundet. Værdien for samfundet ligger i, at det enkelte landbrugs klima-, natur- og miljøpåvirkning mindskes. Værdien for dig som landmand er både en bedre bundlinje og en strategisk gevinst, som bl.a. øger dine muligheder for at kunne producere i fremtiden.

EKSEMPEL PÅ SWOT AF ET LANDBRUG

INTERNE STYRKER PÅ BEDRIFTEN

God afstand til naboer
Få lugt- og støvgener
En attraktiv arbejdsplads

INTERNE SVAGHEDER PÅ BEDRIFTEN

Dårlige transportveje til
og fra gården

EKSTERNE MULIGHEDER FOR BEDRIFTEN

Langt til kommuneplanrammen
Få husdyrbrug med lav samlet
udledning i nærområdet

EKSTERNE TRUSLER FOR BEDRIFTEN

Drikkevandsinteresser
Kulturarv på ejendommen

SWOT: Fra engelsk. Strengths – styrker, Weaknesses – svagheder, Opportunities – muligheder, Threats – trusler.

MILJØ: UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

Videncentret for Landbrug har skabt et værktøj, der gør det nemmere for dig at få overblik over dine miljø-, bygnings- og landskabsmæssige muligheder og udfordringer.

Tjek: www.landbrugsinfo.dk/ledelse/strategi/miljoestrategi/Sider/Startside.aspx

Energi og ressourcer på din bedrift, i lokalområdet og i din region

Hvordan sikres landbrugsproduktionen i fremtiden samtidig med, at der tages større hensyn til klima- og miljøbelastningen?

For at besvare dette spørgsmål er det nødvendigt i detaljer at se på både den enkelte bedrift og landbruget i dit lokale område. Nogle løsninger kan du selv sætte i værk, mens andre kun giver det ønskede udbytte, hvis I er flere, der går sammen.

En miljøstrategi kan hjælpe dig med at fremtidssikre dit landbrug. Det sker bl.a. ved at sikre økonomisk og miljømæssig bæredygtighed og tilpasse produktionen til samfundets forventninger og krav. Som en del af en miljøstrategi er det vigtigt bl.a. at overveje følgende:

- Hvad vil du med bedriften på kort og langt sigt?
Fx nedtrapning eller udvidelse?
Hvad med medarbejderne?
Hvilke teknologiske løsninger ønsker du?
- Hvad er rammerne for produktionen?
Lever bygninger og inventar op til dine fremtidsønsker og samfundets krav?

- Hvor langt er der til naboer og resten af lokalsamfundet?
Hvor mange husdyrbrug er der i området, og hvor stor er jeres samlede belastning?
- Hvilke miljø- og naturhensyn skal der tages på bedriften?

For at få endnu større klarhed over bedriftens miljø- og ressourcemæssige udfordringer, kan du lave en SWOT-analyse. Tegn fire felter, sæt de fire overskrifter som i vist den orange box ind, og skriv de svar, der passer til din bedrift.

I foreningerne

I landbrugsforeningen kan I lave en afklaring og en SWOT-analyse for hele jeres område. En række initiativer i forhold til at mindske klima-, natur- og miljøpåvirkningen har kun effekt, hvis de løftes i fællesskab.

Som en positiv sidegevinst kan en fælles indsats også være med til at forbedre landbrugets omdømme og åbne muligheder for samarbejde med f.eks. andre erhverv og offentlige institutioner.

Gode energiråd er billige

Ved at spare på energien gøres en indsats både til gavn for din bundlinje og samfundets samlede CO₂-regnskab. Det er allerede lykkedes for en række industrivirksomheder at mindske f.eks. energiforbruget. Det har både nedsat CO₂-udledningen og givet økonomiske besparelser.

Du vil også kunne opnå et mindre ressourceforbrug på din bedrift ved at gennemgå arbejdsgange og brugen af f.eks. energi, vand, kemikalier og foder og derefter reducere forbruget.

Videnscenter for Landbrug har udgivet et sparekatalog, som skal hjælpe dig med at nedsætte dit energiforbrug i den daglige drift. Derudover er der gode forslag til energirigtigt udstyr. Hvis du analyserer dit energiforbrug, vil der med stor sandsynlighed være oplagte besparelser, mens andre kræver investeringer.

Sparekatalog: <http://www.landbrugsinfo.dk/tvaerfaglige-emner/energi/energisparkataloget/sider/startside.aspx>

FRA BUNDLINJE TIL SAMFUNDSANSVAR I KOSTALDEN

Her et regnestykke fra en sønderjysk bedrift med nybygget staldanlæg til 500 dyreenheder og 400 ha. jord. Investeringen er indtjent efter ca. 2 år.

	INVESTERING	ØKONOMISK ÅRLIG BESPARELSE
Forbedring af køleanlæg	40.000	20.000
Varme under robotter*	20.000	7.000
Dagslysstyring ved robotter	2.500	2.600
Ur-styring i gammel stald	1.500	900
I alt	64.000	30.500

*Varme under robotter er særligt aktuelt i forbindelse med meget og vedvarende frost.

Spar energi på kvægbedriften

Køling af mælk, brug af varmeenergi fra mælkekølingen og belysning er tre områder, hvor du ofte kan spare på energien.

Helt konkret kan du:

- Etablere forkøling af mælk. Det mindsker energiforbruget til køling med op til 50 pct.
- Benytte energien fra den varme mælk til beboelse og varmt vand.
- Genindvinde varmt vand fra kølekompressoren.
- Bruge frekvensregulerede vakuumpumper, der mindsker energiforbruget med op til 50 pct. ved skabelsen af vakuum.
- Isolere varmforsyningsrør.
- Rengøre luftkølede kondensatorer til køletank, hvilket giver besparelser her og nu.
- Etablere lysstyring i stalde med godt dagslys. Det kan mindske energiforbruget til belysning med op til 35 pct.

Spar energi på svinebedriften

Belysning, ventilation, varme og foderfremstilling er områderne, du skal gå efter i sømmene, hvis du producerer svin.

Helt konkret kan du:

- Sluk lyset når der ikke er brug for det. Etablere lysstyring i fx drægtighedsstalder med godt dagslys. Det mindsker elforbruget til belysning op til 30-40 pct.
- Styre temperatur og fugtighed i fravænningsstalder.
- Optimer eller udskift ventilationsanlægget.
- Opsætte varmelampestyring, hvilket både sparer el til varmelampe og varme til gulvet.
- Isolere varmerør, hvilket giver stor energibesparelse med meget kort tilbagebetalingstid.
- Kompensere for udendørstemperaturen på varmeanlægget.
- Udskifte kedelanlæg, hvilket kan spare op til 20 pct. af olieforbruget.

Du tjener på bundlinjen og kan sætte den sparede CO₂ ind på din 'Image-konto.'

Husk at fortælle den gode historie

- **Til medarbejderne** – den attraktive arbejdsplads.
- **Til naboerne** – det gode naboskab.
- **Til kommunen** – velvilje ved tilsyn og miljøgodkendelse.
- **Til politikkerne** – mere fordelagtige rammevilkår.
- **Til omverdenen** – bedre image for erhvervet.

Fortæl historien på fx bedriftens hjemmeside eller info-folder, i lokalavisen, i ERFA-gruppen og til byfesten.

FRA BUNDLINJE TIL SAMFUNDSANSVAR I SVINESTALDEN

Her et eksempel fra en sønderjysk bedrift med 1.160 årssøer og 120 ha. jord.

LETTE TILTAG, DER IKKE KRÆVER INVESTERING (ØKONOMISK ÅRLIG BESPARELSE):

Isolering af varmerør:	500,-
Papirnedhæng fra overdækninger:	2.550,-
Mindre aftenbelysning i farestald:	8.370,-
Ændret belysning om dagen i drægtighedsstald:	3.540,-
I alt:	15.000,-

LANGSIGTEDE TILTAG MED INVESTERING:

Ændret ventilation (100.000,-)	16.000,-
Ændringer ved fodermølle (12.000,-)	2.500,-
I alt:	18.500,-

OMREGNET TIL CO₂

Klimadebatten er aktuell - også for landbruget. Her spiller et ansvarligt ressourceforbrug en central rolle.

1 kilowatt-time strøm svarer til ca. 0,5 kg CO₂

På en bedrift kan der typisk spares mellem 30.000 og 50.000 kilowatt-timer, hvilket svarer til mellem 15 til 25 tons CO₂ pr. år. Til sammenligning udleder hver dansker i gennemsnit 10 tons CO₂ pr. år.

1 tons CO₂ fylder 550 m³, svarende til rumfanget af en 10 meter høj ballon.

Skab ny energi sammen

Landbruget som erhverv står over for en stor fælles opgave. En række miljø- og naturproblemer skal løses. Samtidig skal samfundets ambitioner om f.eks. produktion af vedvarende energi og mere og tilgængelig natur indfries.

Det er generelt svært for den enkelte landmand at ændre noget i stor skala. Det kræver derimod en fælles og koordineret indsats.

Derfor er det umiddelbart en sag for landbrugets organisationer – ikke mindst din forening – at planlægge, koordinere og skabe fremdrift i disse fælles projekter.

Specielt vedvarende energi og natur- og miljøprojekter er oplagte. I Danmark er brugen af biomasse til fremstilling af energi firedoblet mellem 1980 og 2005. I 2006 stod landbruget og skovbruget for ca. halvdelen af den samlede fremstilling af vedvarende energi ved især at levere halm og træ til kraft-varmeanlæg. Til sammenligning udgjorde vindenergi blot 18 pct.

Her kan du sammen med fx dine kollegaer og din forening finde Inspiration til projekter, I kan kaste jer over i fremtiden

Tænk i partnerskaber

Den danske stat, en række kommuner og landets forsyningselskaber har allerede store ambitioner om vedvarende energi baseret på biomasse.

Især Bornholm er langt fremme. Visionen er at gøre øen til et CO₂-neutralt samfund baseret på bæredygtigt og vedvarende energi i år 2025. Det kræver handling, og derfor sætter Bornholm ind med bl.a. indenfor Grøn energi.

Grøn energi skal udover den bæredygtige energiløsning skabe vækst og arbejdspladser. Det sker i et offentligt-privat partnerskab, hvor der især fokuseres på at mindske CO₂-udslippet på ikke-kvotebelagte områder som fx individuel varme, transport, landbrug og små fyringsanlæg.

Flere steder i landet spiller landbruget en central rolle ved at etablere biogasanlæg sammen med de lokale forsyningselskaber. Der er også store muligheder i fremtidige samar-

bejder med industrien, fordi produktion baseret på grøn energi er en konkurrencefordel.

Udnyt engen bedre

Gylle, halm og andre restprodukter fra fødevarereproduktionen indgår allerede i fremstillingen af grøn energi. Produktion af pileflis og græs kan blive en af fremtidens måder at kombinere energiproduktion med miljø. Marginale og miljøfølsomme områder ved søer, åer, moser og kyster er især velegnede til denne produktion af grøn energi.

Sammen med universiteter og lokale myndigheder forsøger landbruget i flere projekter at vise, hvordan erhvervet kan blive en endnu større leverandør af råmaterialer til fremstilling af grøn energi - uden at det går ud over fødevarereproduktionen.

Ét projekt går ud på at fjerne enggræs, som derefter bruges til biogas og produktion af

gødning. Et andet skal demonstrere, hvordan miljøfølsomme landbrugsarealer kan udnyttes til produktion af pileflis til energisektoren og samtidig nedsætte den skadelige udledning af kvælstof i vandløb og fjorde.

Landbruget tager del i disse projekter for at:

- Bevare naturværdien i åbne engarealer.
- Skabe et øget forretningsgrundlag for landbruget.
- Fremstille økologisk gødning.
- Forøge mængden af biomasse til afbrænding og afgasning.
- Fjerne næringsstoffer fra jorden og mindske udvaskning.

A scenic view of a pond with a wooden dock and a dense forest in the background. The pond is surrounded by lush green trees and vegetation. A wooden dock extends into the water, which is covered with lily pads. The sky is clear and blue.

LANDBRUGET SKABER GRØN ENERGI PÅ BORNHOLM

For at blive en CO₂-neutral og bæredygtig ø arbejder Bornholm med forskellige energiløsninger: Vindkraft, biogas, 2. generation bioethanol, fjernvarme og affaldsforbrænding. Landbruget er en vigtig medspiller på flere områder.

I biogasanlægget skabes der energi fra biomassen, der består af dyrenes gødning og organisk affald. Biogassen omdannes til elektricitet og fjernvarme til de bornholmske husstande. Slam, et restprodukt fra produktionen, transporteres tilbage til øens landmænd, som bruger det som gødning.

I 2010 opføres det første demonstrationsprojekt i verden, hvor affaldsbiomasse som fx græs, haveaffald, papir og træ omdannes til CO₂-neutral energi. Det sker hovedsaglig i form af bioethanol, men også el og varme.

Halm og træflis er grundlaget for fjernvarmen, og der bruges udelukkende lokalt brændsel. Halmen leveres af lokale landmænd, træflisen er spildtræ fra et savværk. Det eneste restprodukt er aske, som landmændene kan bruge som gødning på marken.

Landbrug & Fødevarer og Erhvervs- og Selskabsstyrelsen er gået sammen om en branchekampagne for forretningsdrevet samfundsansvar i landbruget.

Virksomheders samfundsansvar omfatter frivillige initiativer i forhold til bl.a. menneskerettigheder, sociale forhold, miljø, klima og bekæmpelse af korruption. Det handler altså om det, loven ikke foreskriver.

Du og din virksomhed kan selv aktivt påvirke og udnytte disse udfordringer og på den måde opnå konkurrencemæssige fordele.

Arbejdet med samfundsansvar skaber størst værdi for din bedrift, når det hænger natur-

ligt sammen med din forretningsstrategi og supplerer din kerneforretning.

Udfordringerne for landbruget handler både om et fælles ansvar for hele branchen og et ansvar på den enkelte bedrift. Landbrugets produkter og produktionsmetoder skal respekteres af det omgivne samfund. Samfundsansvar bliver derfor nødvendigt for at sikre branchens konkurrenceevne og retten til at producere og afsætte varerne.

For den enkelte landmand handler det om, at grundlaget for konkurrencemæssig produktion også er at være en god forvalter af miljø, natur, klima og dyrevelfærd, og samtidig være en attraktiv arbejdsplads, en

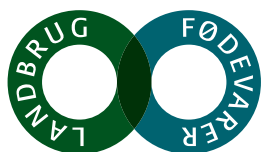
god nabo og en aktiv del af lokalsamfundet. Du kan være med til at forbedre landbrugets image og samtidig forbedre din indtjening. Tag del i 'Samfundsansvar i landbruget'!

Læs også kampagnens to andre brochurer 'Når dyrene trives' og 'Miljø på arbejde'. De kan fås ved henvendelse til amh@lf.dk eller downloades på www.lf.dk/Aktuelt/Publikationer/Landbrug.aspx

Se mere på overskudmedomtanke.dk og samfundsansvar.dk.

© Landbrug & Fødevarer 2010
Tryk: Rosendahls-Schultz Grafisk
Foto: Side 7, EyesOn
Oplag: 1.000
Publikationen er trykt på 100 % genbrugspapir

ERHVERVS- OG SELSKABSSTYRELSEN

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk